Creșterea creditării bancare în zona euro va încetini anul acesta și anul viitor, deoarece ratele mai mari ale dobânzilor determină o scădere a cererii de împrumuturi

- **Totalul împrumuturilor bancare din zona euro va înregistra o creștere modestă, de 2,1% în 2023 și de 1,7% în 2024, pe fondul unor rate ale dobânzii ridicate și în creștere și al unei inflații mari**
- **Germania va înregistra cea mai accentuată încetinire a creșterii anuale a împrumuturilor în 2023 (de la 6,9% în 2022, la 2,8% în acest an), iar băncile spaniole vor raporta o contracție netă a împrumuturilor (-1,2%) în 2023**
- **Împrumuturile neperformante vor crește marginal în zona euro în acest an, Spania și Italia urmând să raporteze cele mai ridicate rate, din cauza volumului mare de credite ipotecare cu rată variabilă**
- **Creșterea împrumuturilor bancare în regiune se va accelera din 2025, cu un avans preconizat de 3,3%, și de 3,9% în 2026, pe măsură ce cererea de credite începe să revină**

Creșterea creditării bancare în zona euro este prognozată să încetinească, de la un vârf al ultimilor 14 ani atins în 2022 (de 5%) și să înregistreze creșteri modeste în 2023, de 2,1% și de 1,7% în 2024, pe măsură ce cererea de împrumuturi în regiune scade, potrivit celor mai recente previziuni economice

ale EY privind împrumuturile bancare europene.

Zona euro a intrat oficial în recesiune în primul trimestru din 2023 și, deși se preconizează că încetinirea va fi doar superficială și de scurtă durată, pieţele europene continuă să se confrunte cu o inflație ridicată și cu o creștere fără precedent a ratelor dobânzilor. Prin urmare, se așteaptă ca volumele de creditare să fie puse la încercare de o scădere a cererii de credite, cel puțin în următorii doi ani.

Se preconizează că Germania – cea mai mare economie din zona euro – va înregistra cea mai accentuată încetinire a creșterii nete a împrumuturilor în acest an (de la 6,9% în 2022, la 2,8% în 2023), în principal din cauza creșterii slabe a PIB-ului și a impactului majorării ratelor dobânzilor asupra unei piețe imobiliare care se contractă rapid. Deși se preconizează că va înregistra o încetinire mai modestă a creșterii, se așteaptă ca împrumuturile bancare spaniole să se contracte cu -1,2% în 2023, nefiind ajutate de un început de an slab, înainte de a reveni la o creștere de 1,2% în 2024.

Privind dincolo de următorii doi ani, în pofida volatilității semnificative a pieței în sectorul bancar european (și mai larg) și a incertitudinii geopolitice, se preconizează că totalul împrumuturilor din zona euro va crește cu 3,3% în 2025 și cu încă 3,9% în 2026. Această creștere va fi determinată de dispariția impactului șocului prețurilor energiei de anul trecut la nivel mondial și de reducerile de dobândă preconizate de Banca Centrală Europeană în 2024, care ar trebui să stimuleze cheltuielile, să sprijine încrederea consumatorilor și a companiilor și să crească cererea de credite.

Omar Ali, EY EMEIA Financial Services Managing Partner, comentează: *„Deși zona euro a intrat în recesiune tehnică la începutul acestui an și ratele dobânzilor continuă să crească, scăderea prețurilor la energie înseamnă că perspectivele economice ale Europei sunt mai bune decât se așteptau mulți cu*

câteva luni în urmă, iar creditarea bancară va rămâne în teritoriu pozitiv. Cu toate acestea, în condițiile în care gospodăriile și companiile din întreaga Europă continuă să se confrunte cu o inflație ridicată și în condițiile în care incertitudinea predomină, pe măsură ce războiul din Ucraina continuă, este de înțeles că cererea de împrumuturi – pentru ca întreprinderile să investească sau consumatorii să cumpere o casă, să plece în vacanță sau să achiziționeze articole de valoare mare – încetinește față de vârful recent. O scădere a cererii de împrumuturi are un impact direct asupra creditorilor, dar, în mod colectiv, băncile europene au acumulat o poziție solidă de capital în ultimii zece ani și jumătate și rămân rezistente. Volatilitatea continuă a pieței și provocările geopolitice le vor pune însă la încercare rezistența în acest an și în anul următor, iar sectorul bancar european va continua să funcționeze cu un optimism prudent".

Creditarea ipotecară va încetini la cea mai slabă rată din ultimul deceniu

Creditele ipotecare reprezintă un procent semnificativ din totalul împrumuturilor în cadrul zonei euro, iar încetinirea prognozată a creșterii creditelor ipotecare la 1,4% pe parcursul anului 2023 ar reprezenta cea mai slabă creștere de la an la an din 2014 și o decelerare bruscă față de creșterea de 4,9% din 2022. Creșterile ratelor ipotecare, piețele imobiliare europene mai slabe (în special, în Germania) și o înăsprire continuă a criteriilor de creditare acționează pentru a reduce atât cererea, cât și disponibilitatea creditelor ipotecare.

Previziunile EY privind împrumuturile bancare europene prevăd o creștere a creditelor ipotecare până la 2,5% în 2024, la 3,0% în 2025 și la 3,5% în 2026.

Creșterea împrumuturilor pentru întreprinderi va încetini la 3% în acest an și la doar 0,9% în 2024.

Creșterea creditării bancare pentru companiile din zona euro va scădea de la vârful recent de 5,5% în 2022 (cel mai rapid din 2008 încoace), la 3,0% în acest an și la doar 0,9% în 2024, cu contracții pe piețele din Germania și Franța. Creșterea este marginală în 2024 din cauza efectului întârziat al ratelor dobânzilor mai mari din anii anteriori asupra investițiilor întreprinderilor și a împrumuturilor asociate. Se preconizează că împrumuturile acordate companiilor își vor reveni în 2025 (creștere de 3,5%) și vor ajunge la o creștere de 4,5% în 2026, deoarece se estimează o îmbunătățire a condițiilor economice.

Împrumuturile acordate companiilor din zona euro continuă să fie puternic afectate de incertitudinea economică, de volatilitatea pieței, de creșterea ratelor dobânzilor și de creșterea prețurilor la energie. Cu toate acestea, se preconizează că impactul acestor aspecte se va diminua în cursul acestui an și până în 2024, iar cererea de credite pentru finanțarea investițiilor va crește pe măsură ce perspectivele economice se vor îmbunătăți treptat.

Scăderea inflației va avea implicații mixte pentru creditele de consum

Se estimează că împrumuturile negarantate vor crește cu 2% în acest an și cu 1,9% în 2024 în întreaga zonă euro. Acest nivel este scăzut în raport cu standardele de dinaintea pandemiei, când creșterea a fost în medie de 5% în perioada 2015-19. Deși o scădere prognozată a inflației ar sprijini cheltuielile discreționare ale consumatorilor, aceasta ar cântări, de asemenea, asupra creșterii cheltuielilor în numerar și a finanțărilor asociate prin intermediul cardurilor de credit și al împrumuturilor personale.

Piețele europene puternice ale forței de muncă și o redresare constantă a încrederii consumatorilor ar trebui să susțină cererea viitoare de credite de consum, iar prognoza EY European Bank Lending Forecast se așteaptă la o accelerare a

creșterii creditării în 2025, ajungând la 3,9%, și la 3,2% în 2026.

Se așteaptă ca pierderile din credite să crească marginal

O economie slabă a zonei euro va determina probabil o creștere a creditelor neperformante în toate formele de creditare bancară, dar EY European Bank Lending Forecast nu se așteaptă la creșteri semnificative în acest an și cu siguranță nu la nivelurile înregistrate în timpul și după criza datoriilor din zona euro. Se preconizează că împrumuturile neperformante ca pondere în totalul împrumuturilor în întreaga zonă euro vor crește cu 2,6% în 2023 și cu 3,9% în 2024, de la 1,8% în 2022, pe măsură ce efectul întârziat al ratelor mai mari ale dobânzilor se acumulează. Pentru context, ratele creditelor neperformante au atins un nivel maxim de 8,4% în 2013.

Se preconizează că Spania și Italia vor înregistra cele mai mari rate ale creditelor neperformante în 2023, de 4,2% și, respectiv, 4,4%, în parte din cauza volumului ridicat de credite ipotecare cu rată variabilă de pe ambele piețe.

Reglementările și criteriile de creditare mai stricte de după criza financiară globală ar trebui să însemne că debitorii de credite ipotecare sunt mai în măsură să facă față unor rate mai mari, în timp ce economiile acumulate de gospodării în timpul pandemiei și ratele scăzute ale șomajului din întreaga regiune ar trebui să ofere o soluție de sprijin împotriva creșterii costurilor serviciului datoriei. În ceea ce privește companiile, o îmbunătățire a perspectivelor atât pentru prețurile la energie, cât și pentru inflație și creșterile recente raportate la marjele de profit ar trebui să acționeze pentru a limita creșterea ponderii creditelor neperformante.

Nigel Moden, EY EMEIA Banking and Capital Markets Leader, comentează: „Realizarea *unei creșteri a creditării în vremuri turbulente necesită o bază de capital solidă și un nivel ridicat de încredere din partea debitorilor. Aceștia sunt*

pilonii principalelor bănci din zona euro, care continuă să înregistreze o creștere a împrumuturilor acordate gospodăriilor și întreprinderilor, în pofida unui context economic mai lent. Rezistența și acțiunile decisive ale Europei în fața provocărilor recente din sectorul bancar – care au reprezentat riscuri pentru pieţele globale – ilustrează acest lucru. Băncile din zona euro au dat dovadă de unitate și de soliditate a capitalului, acționând rapid pentru a preveni apariția unor valuri economice grave în regiune. În timp ce creșterea creditării bancare va încetini pe termen scurt, cu o creștere deosebit de scăzută anul viitor, iar pierderile din împrumuturi vor crește, nivelurile de depreciere rămân cu mult sub cele înregistrate după criza financiară, iar cererea globală de împrumuturi se așteaptă să se redreseze până în 2025".

Germania – se pregătește pentru cea mai accentuată scădere a creșterii creditării dintre principalele economii din zona euro

Se preconizează că Germania va înregistra în acest an cea mai mică rată de creștere a PIB-ului dintre principalele economii din zona euro, în mare parte din cauza activității slabe de la sfârșitul anului 2022 și începutul anului 2023, precum și a condițiilor dificile pentru sectorul său industrial. Cu toate acestea, scăderea recentă a prețurilor la energie ar trebui să limiteze orice încetinire. În general, se preconizează că PIB-ul german va scădea cu 0,4% în acest an, înainte de a crește cu 1,2% în 2024.

Perspectivele de creștere a împrumuturilor bancare în Germania în acest an sunt, de asemenea, preconizate a fi slabe, deși se așteaptă în continuare să depășească alte piețe din zona euro. Se preconizează o încetinire a ritmului de creștere a creditării bancare globale de la 6,9% în 2022, la 2,8% în 2024. Se preconizează că împrumuturile ipotecare vor crește cu 0,5% în 2023 – cea mai slabă creștere din 2009 – după o creștere de 5,3% în 2022.

Creditele de consum sunt prognozate să înregistreze o creștere de 0,6% în 2023, înainte ca creșterea să se accelereze la 1,8% în 2024. În ceea ce privește creditarea întreprinderilor, se preconizează că stocul de credite pentru întreprinderi va încetini la o creștere de 4,7% – de la 8,9% în 2022 – înainte de a se contracta cu -0,4% în 2024, pe măsură ce efectul întârziat al ratelor ridicate ale dobânzilor se va resimți în investițiile întreprinderilor.

Franța – demonstrează o rezistență mai mare faţă de alte state din zona euro

Economia franceză a dat dovadă recent de o rezistență mai mare decât cea a zonei euro în general. PIB-ul francez a crescut cu 0,2% în primul trimestru din 2023, deși acest lucru s-a datorat în mare parte exporturilor nete. În general, în cadrul previziunilor EY privind împrumuturile bancare europene se așteaptă ca în a doua jumătate a anului 2023 creșterea să fie moderată, din cauza inflației și a prețului ridicat al produselor de bază care apasă asupra cererii, iar creșterea anuală a PIB-ului este prognozată la 0,5%.

Se preconizează că totalul împrumuturilor bancare va crește cu 3,6% în 2023, stimulat de creșterea împrumuturilor ipotecare, care a depășit alte economii importante din zona euro. Cu toate acestea, deși se preconizează că împrumuturile ipotecare din Franța vor crește cu 3,2% în acest an, acest lucru reprezintă o încetinire comparativ cu 5,5% în 2022. Pe măsură ce ratele dobânzilor scad, se preconizează o revenire a creșterii la 4,6% în 2024. Creditele de consum sunt prognozate să crească cu 2,6% în 2023, în scădere de la 3,5% în 2022, iar creșterea creditelor pentru întreprinderi este preconizată să încetinească la 4,2% în 2023, de la 7,3% în 2022, și, similar pieței germane, să se contracte (-0,4%) în 2024. Totuși, se așteaptă o revenire la creștere în 2025, toate tipurile de împrumuturi urmând să își revină.

Spania – împrumuturile ipotecare au scăzut puternic la

începutul anului 2023

În urma unui început relativ puternic în 2023, PIB-ul spaniol este prognozat să crească cu 2,3% în 2023, în evoluție față de creșterea de 0,8% prevăzută în ultima prognoză EY European Bank Lending Forecast. Acest lucru se datorează, în principal, sectorului energetic bine diversificat al Spaniei, economiei sale axate pe servicii și redresării continue a sectorului turistic.

Cu toate acestea, în ceea ce privește totalul împrumuturilor bancare, EY European Bank Lending Economic Forecast prevede că băncile spaniole se vor contracta cu -1,2% în 2023, reflectând slăbiciunea de la sfârșitul anului 2022 și începutul anului 2023. Dintre categoriile de împrumuturi, se preconizează că doar creditele de consum vor raporta o creștere. Prognoza EY European Bank Lending Forecast preconizează o creștere a creditului de consum de 3,1% în 2023.

Se preconizează că împrumuturile pentru întreprinderi vor scădea cu 2,1% în acest an, înainte de a crește cu 1,5% în 2024. În ceea ce privește creditele ipotecare, EY European Bank Lending Forecast prezice o contracție de -1,7% în acest an, în mare parte din cauza structurii creditelor ipotecare spaniole, în care marea majoritate sunt contracte cu rată variabilă, ceea ce înseamnă că piața imobiliară este expusă mai devreme la creșterea ratelor dobânzii, decât multe alte țări din zona euro.

După ce pierderile din credite au scăzut la 3,5% în 2022 – cel mai mic nivel din 2007 încoace – se preconizează că acestea vor crește la 4,2% în acest an și la 5,8% în 2024.

Se așteaptă o revenire la creștere în toate formele de creditare începând de anul viitor, iar totalul împrumuturilor bancare ar urma să crească cu 1,2% în 2024 și cu 3,2% în 2025.

Italia – creștere lentă în 2023

Scăderea prețurilor angro la energie, activitatea puternică din domeniul construcțiilor și o redresare a turismului au stimulat PIB-ul italian în primul trimestru din 2023. Creșterea PIB-ului este prognozată la 1,2% în acest an și la 0,9% în 2024. Totuși, aceste rate reprezintă o încetinire față de creșterea de 3,8% din 2022.

În ceea ce privește creditarea bancară globală, prognoza prevede o creștere de 0,6% în 2023. Creditele ipotecare sunt prognozate să crească cu 1,4% în acest an, în scădere de la 4,2% în 2022. Creditele de consum ar urma să crească cu 2,3% în acest an, în timp ce împrumuturile pentru întreprinderi ar urma să se contracte cu -0,2%, înainte de a crește la o creștere de 0,8% în 2024. La fel ca în cazul celorlalte economii importante din zona euro, se așteaptă o revenire la creștere pentru toate formele de creditare începând cu 2024, cu o creștere totală prognozată de 1,3%, care va ajunge la 3,1% în 2025.

Ce este soluția fiscală anticipată (SFIA), cui folosește și de ce sunt necesare îmbunătățiri?

Autor: Adrian Rus, Partener, liderul departamentului Preţuri de transfer, EY România

- **Reglementările SFIA din legislația românească sunt susceptibile de îmbunătățiri semnificative**
- **Este necesară extinderea ariei de impozite acoperite pentru a face din procedura de obținere a SFIA o**

practică obișnuită pentru contribuabili

- **Pe lângă cadrul legislativ, mai puțin atractiv în acest moment, SFIA trebuie să aibă și o aplicabilitate mai facilă pentru companii**

Legislația fiscală din România permite, conform Codului de procedură fiscală, obținerea de către contribuabili din partea autorităţilor de profil (în speță, Ministerul Finanțelor) a unei soluții fiscale pentru **reglementarea unei situații viitoare**, pe care contribuabilul anticipează că o va avea de rezolvat. Cu alte cuvinte, soluția fiscală anticipată (SFIA) poate fi solicitată, contra cost, organului fiscal, iar cererea pentru emiterea soluţiei fiscale se depune pentru o singură situaţie fiscală principală, care se va întâmpla la o dată ulterioară depunerii acesteia.

Teoretic, soluția fiscală anticipată este concepută pentru a veni în sprijinul contribuabililor, în realitate însă, reglementările legislației din România sunt susceptibile de îmbunătățiri semnificative față de actualele prevederi pe care le conține OMF nr. 1178/2023.

Punctele-cheie care consideră mediul de afaceri că ar trebui radical îmbunătățite se referă, înainte de toate, la criteriile pe baza cărora ANAF poate lua în considerare sau nu o astfel de cerere, respectiv situațiile în care Ministerul Finanțelor poate decide **respingerea SFIA**, ceea ce creează o disproporție uriașă între drepturile/obligațiile autorităților fiscale vizavi de contribuabil.

Totul ține de scopul/aria de acoperire a SFIA și efectiv de obținerea unei soluții fiscale anticipate, astfel că este important nu doar să existe un **cadru legislativ**, mai puțin atractiv în acest moment, dar și o **aplicabilitate** mai facilă pentru companii.

Printre aspectele care ar putea fi semnificativ îmbunătățite se numără aspecte de fond, dar și de formă ale ordinului

menționat. Exemplele includ, între altele, aspecte legate de **neincluderea impozitelor şi taxelor locale în scopul SFIA, diverse aspecte procedurale, între care condiţiile în care se acceptă sau se respinge cererea de SFIA, inclusiv opozabilitatea şi revocarea SFIA de către autoritățile fiscale**.

Care este mecanismul Soluției Fiscale Anticipate?

Soluţia fiscală individuală anticipată este actul administrativ emis de organul fiscal central (Ministerul Finanțelor) în vederea soluţionării unei cereri a contribuabilului referitoare la reglementarea unei situaţii fiscale de fapt viitoare.

Potrivit prevederilor Codului fiscal, soluţia fiscală individuală anticipată este opozabilă şi obligatorie faţă de organul fiscal, numai dacă termenii şi condiţiile acestora au fost respectate de contribuabil. Termenul pentru soluţionarea cererii de emitere a soluției fiscale individuale anticipate este de până la șase luni, iar emiterea unei soluţii fiscale individuale anticipate se obține contra cost, astfel:

- echivalentul a 5.000 euro pentru contribuabilii mari şi contribuabilii nerezidenţi și echivalentul în lei a 3.000 euro pentru celelalte categorii de contribuabili.

Cererea trebuie să includă:

- descrierea în detaliu a situației fiscale specifice pentru care se solicită soluția anticipată;
- argumente și referiri la aplicarea legislației fiscale și a convențiilor fiscale internaționale;
- documente relevante care susțin cererea;
- referințe la legislația fiscală aplicabilă și interpretările administrative care să susțină cererea;
- concluziile pe care contribuabilul le solicită.

OMF nr. 1178/2023 reiterează prevederile referitoare la

soluția fiscală anticipată, rămân însă o serie de aspecte care ar putea fi mult îmbunătățite în sprijinul *de facto* al contribuabililor, de formă și de fond deopotrivă.

Predictibilitatea fiscală – obligatorie pentru un mediu de afaceri stabil

Pentru a asigura utilitatea SFIA, ar fi obligatorie și necesară, de exemplu, extinderea ariei de impozite acoperite, tocmai pentru a face din procedura de obținere a SFIA o practică obișnuită pentru contribuabili. Pe de altă parte, deși legislația în această speță există de ceva timp în România, obţinerea unei soluții financiare anticipate este un proiect încă anevoios și birocratic.

Deși în toate mediile – de business, academice și chiar ANAF – se vorbește despre predictibilitate fiscală, ca un element absolut obligatoriu unei economii funcţionale, care ar putea fi asigurată de procedurile SFIA, pentru un contribuabil obținerea ei este încă foarte dificilă. Iar faptul că emiterea unei soluţii fiscale individuale anticipate suportă o taxă de emitere relativ însemnată, nu este aspectul cel mai important comparativ cu altele din ordinul menționat.

Predictibilitatea fiscală, alături de predictibilitatea legislativă, prin asigurarea unui tratament fiscal echitabil pentru un contribuabil, primează. Dacă acesta își dorește să obțină o soluție pentru a rezolva o situație fiscală viitoare (anticipată prin planul de afaceri), aceasta este mult mai importantă comparativ cu suma plătită la ANAF, tocmai pentru a-și putea asigura derularea afacerilor într-un mediu fiscal stabil.

Semnalele și propunerile mediului de afaceri din România sunt ample și susțin clarificarea, claritatea şi modificarea unor puncte din actualele prevederi ale OMF nr. 1178/2023, dar și completarea pentru extinderea ariei de aplicabilitate SFIA. Nu mai puțin importante de menționat sunt și situațiile în care

Ministerul Finanțelor poate decide respingerea SFIA, ceea ce creează o disproporție uriașă între drepturile/obligațiile autorităților fiscale vizavi de contribuabil.

În cazul în care reglementările din acest moment referitoare la SFIA nu vor fi îmbunătățite pe aspectele menționate mai sus, este posibil că antreprenorii și companiile, descurajați de criteriile actuale de încadrare în obținerea unei soluții fiscale anticipate, să renunțe la acest instrument conceput tocmai pentru a le susține deciziile de business. SFIA vă rămâne, astfel, doar pe hârtie, fară aplicabilitate practică în sensul asigurării predictibilității fiscale de care este nevoie în România.

Sondaj EY: pregătirea pentru BEPS 2.0 este o prioritate pentru directorii financiari și responsabilii fiscali

- **90% dintre directorii financiari și liderii din domeniul fiscal se așteaptă la un impact „semnificativ” sau „moderat” al eroziunii bazei de impozitare și de transfer al profiturilor – BEPS 2.0 –, dar numai 30% au realizat și o evaluare a impactului**
- **51% dintre respondenți spun că se luptă cu motivarea angajaţilor și evitarea epuizării**
- **95% sunt dispuși să co-subcontracteaze activitățile fiscale și financiare în următorii doi ani**

Schimbarea rapidă a reglementărilor creează o provocare

semnificativă pentru departamentele fiscale și financiare, potrivit celui mai recent studiu EY Tax and Finance Operations Survey (TFO). Pe fondul acestor provocări, funcțiile fiscale și financiare se confruntă cu potențiale reduceri bugetare din cauza unui mediu economic turbulent, în timp ce își transformă simultan funcțiile. Sondajul a intervievat 1.600 de directori financiari, șefi de departamente fiscale și profesioniști din domeniul financiar din 18 industrii și a constatat că, deși un număr tot mai mare de funcții fiscale și financiare se transformă – 96% dintre companii, față de 84% în urmă cu cinci ani –, presiunile la care aceștia sunt expuși devin tot mai intense și mai urgente.

Pregătirea în materie de reglementare sporește provocările

Multe companii mari la nivel mondial se pregătesc pentru reforme radicale pe măsură ce guvernele implementează normele Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE)/G20 privind eroziunea bazei de impozitare și transferul profiturilor (BEPS) 2.0, inclusiv impozitele minime globale în cadrul Pilonului II. Sondajul arată că 90% dintre respondenți se așteaptă la un impact „semnificativ” sau „moderat” al BEPS 2.0, dar numai 30% dintre aceștia au realizat o evaluare a impactului BEPS.

Dincolo de BEPS 2.0, o serie de alte aspecte complexe legate de conformitate pun o presiune în plus pe responsabilii fiscali și financiari. Printre acestea se numără impozitul minim alternativ pe profit din SUA, taxele ecologice și de durabilitate, mecanismul UE de ajustare la frontiera de carbon și ritmul accelerat al țărilor care trec la facturarea electronică. Și, nu în ultimul rând, companiile se confruntă cu o creștere bruscă a solicitărilor formale și informale de informații fiscale și financiare din partea autorităților.

Adrian Rus, Partener, liderul departamentului Preţuri de transfer, EY România: *„Marile întreprinderi multinaționale trebuie să își adapteze practicile de contabilitate fiscală*

pentru o serie de schimbări care urmează să intre în vigoare în 2024. Pe baza legislației adoptate și a recomandărilor OCDE emise până în prezent, apar câteva provocări de contabilitate fiscală generate de sfera și semnificația impozitului minim global. Acestea includ, de exemplu, adresarea întrebărilor potrivite cu privire la date și construirea/implementarea unui model de calcul. În această etapă, întârzierile nu mai sunt o opțiune și o evaluare cuprinzătoare a pregătirii pentru Pilonul II BEPS include evaluarea regulilor tehnice, a cerințelor de date, a cerințelor de sistem și proces, precum și cerințele de investiții – oameni, tehnologie și managementul schimbărilor".

Valorificarea puterii noilor tehnologii

Transformarea funcțiilor fiscale și financiare în operațiuni moderne, bazate pe date, este determinată de mai mulți factori, unul special fiind cerința de a răspunde autorităților fiscale, care solicită din ce în ce mai mult date în timp real. De asemenea, companiile doresc ca funcțiile lor fiscale și financiare să ofere consultanță strategică cu privire la direcția generală a afacerii și să facă acest lucru rapid și eficient. Cu toate acestea, 48% dintre respondenți menționează că lipsa unui plan durabil pentru date și tehnologie este cel mai mare obstacol în calea realizării acestei viziuni.

Liderii din domeniul fiscal și financiar sunt, de asemenea, sceptici cu privire la faptul că tehnologiile emergente, precum inteligența artificială generativă (AI), vor avea un impact asupra activității lor. 85% declară că nu cred că instrumentele de inteligență artificială generativă vor contribui la creșterea eficienței și eficacității în cadrul funcției fiscale.

Departamentele fiscale se confruntă cu provocări legate de angajaţi

Studiul a arătat că liderii din domeniul fiscal se confruntă cu o serie de probleme legate de angajaţi. 51% dintre ei spun că au dificultăți moderate sau semnificative în ceea ce privește motivarea angajaţilor și evitarea epuizării în cadrul echipelor. În acelaşi timp, 63% spun că angajații lor vor trebui să își sporească competențele tehnice fiscale cu noi date, procese și abilități tehnologice în următorii trei ani. Un procent de 29% consideră că nu au suficienți profesioniști cu înaltă calificare capabili să monitorizeze, să evalueze și să implementeze schimbările legislative și de reglementare fiscală din întreaga lume.

În mod special, respondenții care își co-subcontractează 25% sau mai puțin din volumul de muncă sunt mai predispuși să raporteze că se luptă cu aceste probleme, decât cei care externalizează mai mult.

Co-sourcing-ul crește ca soluție

Aceste presiuni colective determină companiile să își analizeze opțiunile pentru a crea modele de operare fiscală moderne și agile, iar co-sourcing-ul cu terți apare ca o modalitate preferată de a realiza acest lucru. 95% dintre companii sunt acum mai degrabă predispuse să co-subcontracteze activitățile lor fiscale și financiare, în creștere cu 22 de puncte procentuale din 2020. Între timp, 35% dintre companii spun că co-sourcing-ul cu un furnizor care are capacități semnificative în ceea ce privește datele, tehnologia și furnizarea de centre de servicii partajate este cea mai importantă schimbare pe care trebuie să o facă în modelul lor de operare.

Mai mult de jumătate (59%) spun că abilitatea de a-și dezvolta echipa și de a le oferi oamenilor oportunități de a lucra la activități mai strategice este cel mai important beneficiu al parteneriatului cu un furnizor pentru co-sourcing-ul activităților de conformitate fiscală și raportare statutară în mai multe țări, în timp ce 18% identifică economiile de

costuri ca fiind cel mai mare beneficiu.

Noii mari contribuabili trebuie să pregătească primul dosar anual de prețuri de transfer până la 25 iunie

Autor: Alina Andrei, Partener, Cabot Transfer Pricing

Toate companiile încadrate la categoria contribuabililor mari, care derulează tranzacții intra-grup, trebuie să își pregătească anual dosarul de prețuri de transfer, termenul-limită fiind data depunerii declarației fiscale de impozit pe profit. Odată cu actualizarea listei de contribuabili mari, operată de ANAF începând din 2022, noile companii introduse în această listă, încadrate până la acel moment la alte categorii de contribuabili, au devenit obligate să întocmească anual acest document. Pentru 2023, e necesar ca dosarul să fie gata până cel târziu la 25 iunie, căci lipsa sa poate fi sancționată de autoritățile fiscale cu sume de până la 27.000 de lei.

Pregătirea anuală a dosarului de prețuri de transfer este obligatorie pentru toate companiile clasificate de ANAF ca mari contribuabili, care efectuează operațiuni cu părți afiliate.

Obligația este dependentă de anumite praguri de semnificație prevăzute de legislația fiscală:

- 200.000 EUR, pentru dobânzile primite sau plătite

aferente serviciilor financiare (la cursul de schimb transmis de BNR pentru ultima zi a anului fiscal);
- 250.000 EUR, pentru operațiunile aferente serviciilor prestate sau primite (la cursul de schimb transmis de BNR pentru ultima zi a anului fiscal);
- 350.000 EUR, pentru operațiunile aferente cumpărărilor sau vânzărilor de active corporale sau necorporale (la cursul de schimb transmis de BNR).

Valoarea totală anuală raportată la pragurile de semnificaţie este cea obţinută prin însumarea valorii tranzacţiilor cu toate persoanele afiliate (exclusiv TVA) indiferent dacă au calitatea de clienți sau furnizori pentru fiecare categorie de tranzacții – dobânzi, servicii și respectiv bunuri.

Pentru companiile devenite mari contribuabili de la începutul anului 2022, obligația de a pregăti dosarul prețurilor de transfer se aplică din 2023, astfel că ele vor trebui să aibă gata dosarul până cel târziu la termenul din 25 iunie 2023, când este data-limită pentru transmiterea raportărilor de impozit pe profit.

Nu uitați că termenul de 25 iunie este unul temporar, valabil doar pentru perioada 2022-2026. În mod uzual, depunerea declarațiilor de impozit pe profit este 25 martie a fiecărui an.

Merită precizat de asemenea că dosarul de prețuri de transfer rămâne obligatoriu și pentru firmele care fac parte din grupuri fiscale. Practic, legislația fiscală nu prevede vreo excepție pentru companiile care au ales să aplice consolidarea fiscală la impozit pe profit, astfel că obligația de pregătire a dosarului care documentează tranzacțiile între entități afiliate se păstrează la nivelul fiecărui membru al grupului fiscal. Obligativitatea vizează inclusiv tranzacțiile cu membrii grupului, nu doar cele realizate cu entități afiliate din afara grupului fiscal.

Amenzile pentru companiile care nu își pregătesc dosarul prețurilor de transfer sunt unele semnificative, orice întârziere de prezentare a documentului (care poate fi solicitat de ANAF oricând după data-limită) generând riscul unor sancțiuni cuprinse între 25.000 și 27.000 de lei din partea autorităților fiscale de control. Legislația prevede, pentru marii contribuabili, un termen de 10 zile calendaristice de la data solicitării în care documentul trebuie prezentat Fiscului.

Și companiile medii și mici au obligația să dețină dosare de prețuri de transfer, dacă au operațiuni cu afiliați. Pentru aceste companii, dosarul nu trebuie întocmit obligatoriu în fiecare an, dar trebuie prezentat în cadrul inspecțiilor fiscale atunci când ANAF îl solicită.

Firmele care primesc astfel de cereri au între 30 și 60 de zile calendaristice pentru a prezenta inspectorilor fiscali documentul, însă practica arată că perioada este prea scurtă pentru pregătirea unui dosar complet și suficient documentat. Cea mai prudentă abordare este ca firmele să își pregătească din timp dosarele de prețuri de transfer și să le aibă deja gata, astfel încât, la momentul la care ANAF le solicită documentele, acestea să fie cel mult revizuite sau actualizate pentru a fi prezentate inspectorilor.

Dincolo de amenzi, lipsa unui dosar de prețuri de transfer foarte bine construit și argumentat poate duce, în caz de control fiscal, la impozite suplimentare de plată, precum și la dobânzi și penalități de întârziere aferente acelor sume.

Pentru companiile mici și medii, obligația de a prezenta dosarul prețurilor de transfer intervine de la alte praguri de semnificație comparativ cu cele prevăzute pentru contribuabilii mari. În cazul lor, valoarea tranzacțiilor cu părți afiliate trebuie să fie mai mare sau egală cu una dintre următoarele limite:

- 50.000 euro, în cazul dobânzilor;
- 50.000 euro, în cazul serviciilor;
- 100.000 euro, în cazul tranzacțiilor cu bunuri tangibile și/sau intangibile.

Tranzacțiile financiare, ținta unor abordări complexe ale fiscului care vizează substanța economică și gradul de îndatorare

Autori:

- ***Diana Coroabă, Partener, PwC România***
- ***Ala Popa, Senior Manager, PwC România***

Cele mai recente tendințe în materie de prețuri de transfer, atât la nivel local, cât și internațional, au adus în prim-plan tranzacțiile financiare, care au devenit, astfel, ținta unor abordări ale autorităților fiscale mult mai sofisticate și axate pe o analiză calitativă.

Urmărind evoluția și modul în care autoritățile fiscale din România abordează tranzacțiile financiare ale companiilor din sectoarele non-bancare, în ultima perioadă, după ce au fost introduse noi îndrumări în legislația europeană, observăm o dinamică concentrată îndeosebi pe aspectele care țin de substanță, natura economică a acestor tranzacții, beneficiarul efectiv.

Substanța economică – un subiect tot mai preferat de ANAF

Astfel, substanța tranzacțiilor și încadrarea lor corectă este adesea abordată de către autoritățile fiscale în cadrul inspecțiilor fiscale, dar și de către autoritățile altor state în contextul Planului de Acțiune BEPS (*Base Erosion and Profit Shifting*) și al inițiativelor ulterioare acestui plan.

Spre exemplu, tot mai multe inspecții în care împrumuturile acordate de către societăți pe perioade scurte de timp (de exemplu 6 luni) și prelungite ulterior în mod repetat, au fost contestate de către Agenția Națională de Administrare Fiscală (ANAF) și reclasificate în împrumuturi pe termen lung. Autoritățile fiscale analizează natura tranzacției și scopul ei efectiv. Or dacă aceste împrumuturi au fost din start concepute pe termen lung de către creditor și oferite în tranșe doar pentru a reduce rata de dobândă în beneficiul entității afiliate, rezultă că tipul lor este altul în substanță decât cel prezentat în contract sau în analiza de prețuri de transfer.

Un alt exemplu este cel al tranzacțiilor de tip cash pooling. Societățile locale cu exces de lichiditate aderă la aceste structuri de finanțare intragrup și, din perspectiva ANAF, ratează niște venituri pe care le-ar fi putut realiza dintr-un depozit pe termen lung cu rate de dobândă mult mai avantajoase. Totuși, fiecare caz trebuie analizat în parte, având în vedere că scopul unei structuri de tip cash pooling este de a oferi avantaje pentru toate părțile implicate, mai ales acolo unde fluxul de lichidități este unul variabil.

În plus, în practică, întâlnim cazuri în care ANAF respinge tratamentul favorabil potrivit Tratatelor de evitare a dublei impuneri sau potrivit Directivei UE 2003/49/CE, atunci când beneficiarul efectiv este diferit de cel pentru care s-a prezentat certificatul de rezidentă fiscală. Spre exemplu, în cazul finanțărilor de tip back-to-back sau finanțărilor de tip cash pooling, poate apărea întrebarea privind rezidența beneficiarului efectiv, acesta fiind perceput ca beneficiarul final efectiv și nu intermediarul / liderul de cash pool. Este

important ca liderul de cash pooling să aibă funcții și riscuri care să demonstreze ca în fapt este beneficiarul efectiv al dobânzilor încasate/plătite. Același lucru se întâmplă pentru finanțările back-to-back- funcții și riscuri

Aceste abordări practice vin și pe fondul schimbărilor legislative ce au avut loc în ultimii ani. Reamintim că pe 20 iunie 2016, Comisia Europeană a adoptat directiva împotriva evaziunii fiscale, *The Anti Tax Avoidance Directive* (ATAD), ca parte a pachetului de combatere a evaziunii fiscale.

Totodată, tot mai multe discuții sunt în jurul propunerii de Directiva ATAD 3, care urmărește companiile fără substanța economică (shell companies). Propunerea de Directivă introduce noi obligații de raportare care pot rezulta în respingerea avantajelor fiscale pentru entitățile din cadrul UE fără substanță economică. Astfel, companiile ar trebui să urmărească anumiți indicatorii minimi de substanță (de exemplu, mai mult de 65% din venitul companiei să nu fie venit pasiv, majoritatea activităților operaționale / administrative să nu fie externalizate către un terț, mai mult de 55% dintre venituri să nu provină din tranzacții transfrontaliere). În cazul în care aceștia nu sunt îndepliniți, companiile vor avea noi obligații de raportare și nu vor mai beneficia de tratamentul favorabil prevăzut de tratatele de evitare a dublei impuneri și de Directivele UE.

Gradul de îndatorare – pe agenda autorităților fiscale

Revenind la normele inițiale ATAD introduse prin Directiva (UE) 2016/1164, observăm că oferă claritate și un ghidaj clar atât autorităților fiscale, cât și companiilor multinaționale, cu privire la importanța analizării costurile excedentare ale îndatorării și al pragului de deductibilitate ale acestora (ce nu trebuie să depășească 30% din câștigurile contribuabilului), care sunt pragurile până la care aceste costuri se pot deduce și ce implicații pot atrage nerespectarea acestor condiții.

În consecință, un subiect des întâlnit în cadrul inspecțiilor fiscale și tot mai frecvent contestat este gradul de îndatorare al companiilor. Banca Națională a României analizează cu atenție evoluția riscului de credit, iar în prezent când situația economică este din ce în ce mai volatilă sunt scoase în evidență vulnerabilitățile structurale acumulate la nivelul companiilor.

Societățile multinaționale sunt vizate în special de ANAF atunci când vine vorba de tranzacțiile financiare intragrup, autoritățile dorind să țină sub o monitorizare atentă performanțele asimetrice survenite la nivelul unor astfel de structuri, în special în contextul economic tot mai imprevizibil, după cum arată și o statistică recentă a BNR.

În sondajul trimestrial privind riscurile sistemice, publicat în septembrie 2022 de către BNR, riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental este identificat de BNR ca un risc sistemic la adresa sectorului financiar, fiind clasificat ca risc sistemic ridicat/dificil de gestionat.

Ca atare, atenția autorităților față de rambursarea creditelor și gradul de îndatorare al societăților este sporită, fiind susținută și de ultimele modificări legislative la nivelul Uniunii Europene (UE).

Totodată, gradul de îndatorare este tot mai des analizat din punct de vedere al substanței tranzacțiilor.

Spre exemplu, la nivel internațional, autoritățile fiscale analizează din ce în ce mai mult gradul de îndatorare ca parte a analizei de prețuri de transfer a tranzacțiilor financiare. Din punct de vedere al substanței, analiza își propune să determine dacă compania ar obține un nivel de finanțare comparabil în condiții similare pe piață. Astfel, autoritățile mai multor state UE solicită analize mai elaborate și aliniate cu noile îndrumări în baza Capitolului X din Liniile

Directoare privind prețurile de transfer emise de OCDE.

De asemenea, am observat în România mai multe cazuri în care autoritățile de control au reclasificat împrumuturile în capital în cadrul inspecțiilor fiscale. Astfel, acest aspect nu trebuie ignorat și trebuie luat în calcul la momentul deciziei de a iniția o tranzacție de finanțare intragrup.

Concluzii și recomandări

Pe baza argumentelor prezentate anterior, în practică, în cadrul controalelor desfășurate de către ANAF, inspectorii atrag tot mai mult atenția asupra substanței economice a tranzacțiilor. Companiile ar trebui să monitorizeze atent politicile interne de prețuri de transfer, atunci când efectuează tranzacții financiare intragrup, dar mai ales să aibă în vedere alinierea profilului funcțional al companiei cu natura tranzacțiilor financiare și extinderea analizei economice de la simplă testare a ratelor de dobândă, la susținerea economică a tranzacției prin elemente precum natură, substanță, beneficiar sau gradul de îndatorare.

ANAF nu mai acceptă analize simpliste bazate pe statistici, așa cum majoritatea contribuabililor erau obișnuiți, ci preferă în schimb analize mai elaborate, ce au ca sursă baze de date specializate (*e.g.*, Bloomberg, LoanConnector etc.). Acest exercițiu are ca scop principal surprinderea aspectelor ce țin de particularitatea tranzacțiilor financiare intragrup, și nu doar urmărirea statisticilor locale. Totodată, ar trebui urmărită și analiza din perspectiva deductibilității și a gradului de îndatorare preliminar efectuării unei analize a ratelor de dobândă.

Schimbul de informaţii transfrontalier şi controalele comune – doi piloni de bază în combaterea evaziunii fiscale

Autor: Andra Caşu, Partener, liderul departamenului Taxe directe, EY România

Dacă, în urmă cu doar 10 ani, companiile aveau de pregătit şi de trimis autorităţilor numai câteva declaraţii fiscale în mod periodic, complexitatea şi dinamica mediului economic în permanentă evoluţie în ultimii ani impun schimbări semnificative în sistemele fiscale şi, implicit, în cele de raportare, atât naţionale, cât şi transnaţionale.

Ca membră a Uniunii Europene, România continuă să modernizeze şi să integreze legislaţia fiscală naţională în contextul comunitar. Totodată, tehnologizarea şi digitalizarea în ritm alert, care ating zone de neimaginat în trecut, sunt încă două elemente care contribuie la tabloul complex al datelor, informaţiilor şi raportărilor fiscale pe care companiile trebuie să le asigure în prezent.

Devine necesară şi imperativă transparenţa datelor, utilizarea acestora cu acurateţe, astfel încât orice practică incorectă din zona fiscală să poată fi combătută cu succes de către autorităţile statale şi europene. Schimbul de informaţii transfrontalier şi cooperarea administrativă eficientă devin, în acest context, piloni de bază ai acestui demers.

Aşadar, armonizarea legislativă (prin integrarea reglementărilor europene privind cooperarea administrativă şi schimbul obligatoriu de informaţii fiscale între statele

membre) înseamnă digitalizare, adaptarea legislaţiei naţionale la directivele europene şi derularea controalelor fiscale comune.

Este un trend care se va dezvoltă în continuare, pentru că vorbim inclusiv despre internaţionalizarea operaţiunilor în context digital şi conexiuni solide între autorităţile şi sistemele fiscale dintre ţări. De exemplu, dimensiunea transfrontalieră a serviciilor oferite prin utilizarea operatorilor de platforme a creat un mediu complex, în care punerea în aplicare și garantarea respectării normelor fiscale devine din ce în ce mai dificilă.

Cum funcţionează schimbul de informaţii pentru tranzacţiile desfăşurate prin platforme digitale

Administrațiile fiscale ale statelor membre trebuie să deţină informații suficiente pentru a evalua și a controla în mod corect venitul brut realizat în țara lor din activități comerciale desfășurate prin intermediul platformelor digitale. Având în vedere că marea parte a veniturilor sau a sumelor impozabile realizate de vânzători pe platformele digitale circulă transfrontalier, raportarea informațiilor referitoare la activitatea relevantă generează rezultate pozitive când informațiile respective sunt comunicate și statelor membre care sunt eligibile să impoziteze venitul realizat.

Acesta este sensul şi scopul noii directive DAC7 introduse în 2023, care vizează impozitarea tranzacțiilor efectuate pe platforme digitale. Așadar, schimbul automat de informații între autoritățile fiscale este esențial pentru a evalua corect impozitele datorate pentru tranzacțiile efectuate prin platforme digitale.

Operatorii platformelor online sunt mult mai în măsură să colecteze și să verifice informațiile necesare cu privire la toți vânzătorii care utilizează o anumită platformă digitală și desfășoară activități pe aceasta.

Obligația de raportare are ca obiect atât activitățile transfrontaliere, cât și pe cele fără caracter transfrontalier, pentru a se asigura eficacitatea normelor de raportare, buna funcționare a pieței interne, condițiile de concurență echitabile și principiul nediscriminării. De asemenea, obligația de raportare se aplică indiferent de forma juridică a vânzătorului. Raportarea activităților comerciale include închirierea de bunuri imobile, prestarea de servicii personale, vânzarea de bunuri și închirierea oricăror mijloace de transport.

Autoritățile din statul Uniunii Europene în care s-a făcut raportarea de către operatorul de platformă va comunica prin schimb automat informaţiile către autoritatea din statul membru de rezidenţă a vânzătorului raportabil, iar, în cazul în care vânzătorul prestează servicii de închiriere de bunuri imobile, autorității din statul membru în care se află bunurile imobile.

Informațiile comunicate includ o serie de date pentru operatorul de platformă, dar şi pentru vânzător, cum ar fi: nume/prenume, adresă, număr de identificare fiscală, data de naştere, numărul contului financiar, venitul trimestrial şi numărul de activităţi realizate, alte onorarii etc.

În cazul bunurilor imobile se comunică şi informaţii precum adresa bunului, venitul trimestrial şi numărul de activităţi realizate, numărul de zile de închiriere şi tipul de bun imobil. Comunicarea se face prin formular specific, începând cu anul 2023, în termen de două luni de la încheierea anului de raportare. Pe de altă parte, se introduc şi proceduri de due diligence pentru colectarea de date, ceea ce arată o similitudine cu alte directive europene din domeniul cooperării administrative şi schimbului automat obligatoriu de informaţii în domeniul fiscal (cum ar fi, în mod special, Directiva DAC2 privind Standardul Comun de raportare).

Controalele comune – cea mai bună cale de cooperare în

combaterea evaziunii

În momentul de faţă, în contextul mai sus menţionat al creşterii transparenţei, digitalizării şi schimbului de informaţii transfrontalier, legislaţia conţine prevederi consolidate şi în ceea ce privește prezența funcționarilor unui stat membru pe teritoriul altui stat membru și efectuarea unor controale simultane de către două sau mai multe state membre pentru a se asigura aplicarea eficientă a reglementărilor fiscale.

Atunci când funcționarii unui stat membru sunt prezenți pe teritoriul altui stat membru în timpul unei anchete administrative sau participă la o anchetă administrativă prin intermediul mijloacelor de comunicare electronice, aceștia ar trebui să respecte normele procedurale specifice pentru a intervieva în mod direct persoane fizice și a examina evidențe. Unui stat membru care intenționează să efectueze un control simultan ar trebui să-i revină obligația de a le comunica celorlalte state membre vizate intenția sa.

Controalele comune ar trebui să reprezinte un instrument suplimentar pentru cooperarea administrativă în domeniul fiscal între statele membre. Acest instrument va completa cadrul existent care prevede posibilitatea prezenței funcționarilor din alt stat membru în birourile administrative, a participării lor la anchete administrative, precum și a controalelor simultane.

Ar fi vorba despre un tip de anchete administrative desfășurate în comun de autoritățile competente din două sau mai multe state membre, având legătură cu una sau mai multe persoane care sunt de interes comun sau complementar pentru autoritățile competente din statele membre respective.

În România, au fost introduse deja prevederi în Codul de procedură fiscală referitor la controalele comune şi este de aşteptat să devină mai detaliate din punct de vedere practic

în viitor.

Acestea sunt doar două exemple din trendul recent de armonizare legislativă în domeniul fiscal la nivel european, cu impact şi în România. Fără îndoială, ne aşteptăm ca acest demers să fie continuu şi să cuprindă şi alte aspecte, cum ar fi extinderea schimbului de informații cu privire la moneda electronică și la activele din zona crypto. Este un context dinamic, care cuprinde elemente menite să îmbunătățească capacitatea statelor membre de a detecta și de a contracara frauda, evaziunea fiscală și evitarea obligațiilor fiscale. În mod clar, contribuabilii români trebuie să fie la curent cu dezvoltările legislative şi să îmbraţişeze ideea de dinamică permanentă, care cu siguranţă va transforma peisajul fiscal în mod continuu şi în viitor.

Noutăţi în Codul muncii: Suspendarea contractului de muncă pentru îngrijirea anumitor persoane și concediul de îngrijitor plătit

Autor:

- ***Anca Atanasiu, Managing Associate, Băncilă, Diaconu și Asociații SPRL***
- ***Ana Flueran, Senior Associate, Băncilă, Diaconu și Asociații SPRL***

Recent, Codul muncii a fost modificat prin Legea nr. 140/2023, care a introdus un nou caz de suspendare a contractului individual de muncă din inițiativa salariatului: în cazul desfășurării, pe bază de contract încheiat în condițiile legii, a unei activități specifice în calitate de asistent maternal, asistent personal al persoanei cu handicap grav sau asistent personal profesionist.

Acest nou caz de suspendare se alătură celorlalte situații în care contractul individual de muncă poate fi suspendat din inițiativa salariatului (de exemplu, în cazul concediului pentru creșterea copilului, în cazul concediului de acomodare etc.), dar aduce și acesta o serie de provocări în aplicarea sa practică.

Care sunt problemele care pot apărea în practică?

Deoarece legislația nu stabilește o perioadă maximă de suspendare, angajatorii vor întâmpina dificultăți în a determina în mod clar care este perioada în care contractul individual de muncă este suspendat în aceste cazuri nou introduse, fapt care va putea afecta atât organizarea internă a activității, cât și posibilitatea de a găsi un înlocuitor pe o perioadă pe care nu o pot anticipa.

Să luăm exemplul asistentului maternal. Această ocupație este reglementată atât prin Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, dar și prin Hotărârea nr. 679/2003 privind condițiile de obținere a atestatului, procedurile de atestare și statutul asistentului maternal profesionist.

Pentru a desfășura activitatea de asistent maternal, este necesară obținerea unui atestat, acesta fiind emis pe durată maximă de trei ani, dar care poate fi însă reînnoit, suspendat sau retras. Conform H.G. nr. 679/2003, contractul individual de muncă pentru asistent maternal se încheie pe perioada de valabilitate a atestatului.

Astfel, dacă în alte cazuri de suspendare a contractului individual de muncă angajatorii pot determina durata maximă a cazului de suspendare (de exemplu, în cazul concediului de creștere copil aceasta este de maxim 2 ani, respectiv de 3 ani în cazul copilului cu handicap), în cazul salariatului care devine asistent maternal, contractul individual de muncă ar putea rămâne suspendat pe toată perioada cât acesta deține un atestat și are încheiat un contract individual de muncă pentru asistent maternal, fără ca această perioadă să fie limitată în timp.

În plus, legislația privind asistenții maternali prevede deja faptul că persoana care desfășoară o activitate salarizată (alta decât cea de asistent maternal) poate deveni asistent maternal numai cu condiția încetării contractului individual de muncă pe baza căruia își desfășoară respectiva activitate salarizată. Este neclar cum se vor aplica prevederile Legii 140/2023 pentru acest caz de suspendare, cât timp legislația actuală stabilește că asistentul maternal trebuie să înceteze contractul individual de muncă inițial pentru a deveni asistent maternal.

Care sunt efectele suspendării contractului individual de muncă?

Nu în ultimul rând, ca orice alt caz de suspendare, acesta produce anumite efecte juridice ce merită menționate. **Ca urmare a suspendării contractului individual de muncă, salariatul nu va mai presta muncă pentru angajatorul său și nu va mai primi de la acesta drepturile de natură salarială. Cu toate acestea, anumite drepturi și obligații ale părților pot supraviețui pe durata suspendării contractului individual de muncă**. De exemplu, salariatul va fi în continuare ținut de obligația de confidențialitate și de fidelitate față de angajator. Angajatorul ar putea fi, de asemenea, ținut să acorde salariaților unele drepturi ce nu constituie o contraprestație directă pentru munca efectuată (de exemplu, asigurarea unei locuințe de serviciu sau plata chiriei ca

beneficiu extrasalarial).

De asemenea, în cazul suspendării contractului individual de muncă, se suspendă toate termenele care au legătură cu încheierea, modificarea, executarea sau încetarea contractului individual de muncă, cu excepția situațiilor în care contractul individual de muncă încetează de drept. De exemplu, dacă angajatorul vizează desființarea postul ocupat de salariatul având contractul individual de muncă suspendat, acest lucru nu se va putea realiza decât după încetarea cazului de suspendare.

Zile libere plătite pentru concediul de îngrijitor

În data de 25 mai 2023, a intrat în vigoare O.U.G. nr. 42/2023 ale cărei prevederi aduc clarificări în privința caracterului plătit sau neplătit al concediului de îngrijitor. Astfel, O.U.G. nr. 42/2023 prevede în mod expres faptul că, în cazul concediului de îngrijitor, zilele libere sunt plătite de angajator. Anterior O.U.G. nr. 42/2023, caracterul plătit sau neplătit al acestor zile libere a reprezentat o problemă intens dezbătută în practică, angajatorii neștiind cum să procedeze în cazul în care se confruntau cu astfel de cereri din partea salariaților.

Amintim faptul că pot beneficia de concediu de îngrijitor acei salariați care trebuie să acorde îngrijire sau sprijin unei rude sau unei persoane care locuiește în aceeași gospodărie cu salariatul, ca urmare a unei probleme medicale grave. Conform Codului muncii, salariații pot solicita angajatorului lor până la cel mult 5 zile lucrătoare într-un an calendaristic, însă prin legi speciale sau prin contractul colectiv de muncă pot fi prevăzute și durate mai mari.

Concediul de îngrijitor a fost introdus în Codul muncii anul trecut prin Legea nr. 283/2022 care transpune, printre altele, și Directiva (UE) 2019/1158 privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor.

Legea nr. 283/2022 a introdus încă un mecanism menit să asigure echilibrul între viața profesională și cea personală a salariaților, respectiv posibilitatea acestora de a absenta de la locul de muncă în caz de urgență familială cauzată de boală sau de accident, care fac indispensabilă prezența imediată a salariatului. În cazul urgențelor familiale, Legea nr. 283/2022 a prevăzut încă de la început că zilele de absență se recuperează până la acoperirea integrală a duratei normale a programului de lucru a salariatului, modalitatea de recuperare fiind stabilită de comun acord cu angajatorul.

Având în vedere că recentele prevederi legislative au introdus noi drepturi pentru salariați în ceea ce privește acordarea de zile libere, precum și faptul că noile reglementări nu stabilesc reguli suficient de clare și detaliate privind modalitatea de solicitare și de acordare a acestor drepturi, companiile ar trebui să ia în considerare elaborarea de politici și proceduri interne privind acordarea zilelor libere sau introducerea noilor reguli în politicile și procedurile curente, în regulamentul intern sau în contractul colectiv de muncă, după caz.

Sondaj EY România: Șase din zece companii consideră că pragul neimpozabil de 300 de lei pentru cadouri oferite angajaților la ocazii

speciale este prea mic. Nivelul optim ar fi între 500 și 1.000 lei

Majoritatea angajatorilor (61%) din România chestionați în cel mai recent studiu EY consideră că nivelul neimpozabil de 300 de lei prevăzut de legislația fiscală pentru cadourile acordate angajaților la ocazii speciale este prea mic în contextul inflaționist actual. Respondenții ar opta pentru majorarea sumei la 500-1.000 lei. Dacă însă ar fi eliminate din legislație aceste facilități fiscale, una din patru companii ar renunța să ofere angajaților beneficiile respective, iar o treime le-ar mai oferi doar dacă salariații ar suporta singuri impozitele și contribuțiile aferente. Sunt câteva dintre concluziile celui mai recent studiu derulat de EY în rândul angajatorilor din România.

Conform Codului fiscal, angajatorii au la dispoziție o serie de facilități fiscale pentru beneficii extrasalariale acordate angajaților. Astfel, aceste beneficii reprezintă pentru angajatori atât un instrument de stimulare și retenție a personalului, dar și o alternativă eficientă fiscal la creșterea salariilor de bază.

Rezultatele studiului EY relevă în ce măsură companiile acordă avantaje salariale angajaților la ocazii speciale precum Paștele, Crăciunul, 1 Iunie, 8 Martie, ținând cont și de facilitățile fiscale eligibile pentru aceste ocazii, în ce formă (bani sau bunuri materiale) și în ce cuantum.

Potrivit reglementărilor în vigoare, veniturile reprezentând cadouri în bani şi/sau în natură, inclusiv tichete cadou, oferite salariaților, precum şi cele oferite pentru copiii minori ai acestora, la ocazii speciale, conform prevederilor din contractul de muncă sau regulamentul intern, sunt scutite

de la plata impozitului pe venit și a contribuțiilor sociale, în limita a 300 lei/persoană/ocazie. Evenimentele speciale pentru care se aplică facilitățile fiscale sunt Paștele, Crăciunul, 1 Iunie pentru copiii angajaților și 8 Martie pentru salariate.

Întrebați dacă au oferit anul acesta de Paște beneficii salariale angajaților, 78% dintre participanții la sondajul EY au răspuns afirmativ, iar 23% au spus că nu au acordat beneficii. Cei care au răspuns negativ au explicat de ce au ales să nu ofere aceste beneficii, motivul invocat de o treime dintre aceștia fiind lipsa bugetului pentru 2023, restul de 67% menționând diverse alte cauze: acest avantaj nu este prevăzut la nivelul companiei, angajatorii au preferat direcționarea bugetului către alte obiective de business, au fost prioritare alte beneficii, precum bonusurile de performanță.

Pe de altă parte, angajatorii care au ales să ofere beneficii de Paște salariaților consideră că acordarea acestor avantaje reprezintă un instrument de retenție și stimulare a salariaților (67% dintre respondenți), o alternativă eficientă fiscal la mărirea salariilor (20% dintre respondenți), un mijloc de diferențiere față de competitori (8% dintre respondenți), o modalitate de compensare a inflației și un semn de apreciere pentru munca depusă de către salariați (4% dintre respondenți).

Cele mai multe companii reglementează acordarea beneficiilor de Paște în contractele de muncă, și/sau în regulamentele interne (64%), în timp ce 4% au politici interne sau decizii ale consiliului de administrație pentru acordarea acestor avantaje salariale. Pe de altă parte, o treime dintre respondenții sondajului EY au declarat că nu au prevăzut acordarea beneficiilor de Paște nici în contractul de muncă, nici în regulamentul intern.

„Lipsa unor prevederi în regulamentul intern sau în contractul

de muncă privind acordarea cadourilor către angajați la ocazii speciale poate duce la descalificarea tratamentului fiscal favorabil de către autorități în cazul unui control fiscal, în contextul în care în Codul fiscal este menționat că aceste beneficii trebuie prevăzute în contractul de muncă sau în regulamentul intern", spune **Cătălina Butan, Manager, Departamentul de Impozit pe venit și contribuții sociale, EY România**.

„*Prin menționarea tipurilor de beneficii în regulamentul intern, față de contractul de muncă, angajatorul are mai multă flexibilitate cu privire la stabilirea regulilor interne de acordare a acestor beneficii. Acordul salariatului nu va fi necesar în cazul în care angajatorul decide să nu mai acorde beneficiile*", menționează **Claudia Sofianu, People Advisory Services Leader în cadrul EY România & Moldova și regiunea CESA**.

Cât privește tipurile de beneficii acordate de Paște de către angajatori, cele mai multe companii au optat pentru tichetele cadou – 36%, urmate de prima de Paște, cu 33% dintre opțiuni, apoi cadourile în bani și în natură, la egalitate, 11% dintre respondenți pentru fiecare tip, cadouri în bani pentru copiii angajaților – 4%, cadouri în natură pentru copii – 1%, vouchere de vacanță – 1% și alte forme de beneficii, precum jumătate din al 13-lea salariu sau produse ale companiei – 3%. Niciun respondent nu a optat, însă, pentru acordarea tichetelor culturale ori pentru servicii de wellness.

Valoarea cadourilor acordate angajaților cu acest prilej pentru puțin peste jumătate dintre respondenți (51%) este de 300 lei/angajat, în timp ce 23% au optat pentru o sumă între 101 și 300 lei. Peste o cincime dintre respondenți (21%) au oferit salariaților beneficii de Paște de peste 300 de lei/angajat și doar 5% avantaje de sub 100 lei per angajat. Dintre cei care au ales să-și recompenseze angajații cu avantaje de Paște de peste 300 de lei/persoană, valoarea cea mai mare acordată de către participanții la sondajul EY a fost

de 1.300 lei net, dintre care 1.000 lei avantaj în bani și 300 de lei tichete cadou. Doar 18% dintre respondenți au acordat avantaje de Paște și în beneficiul copiilor angajaților, în valoare de cel mult 300 lei/copil.

În contextul facilităților fiscale aplicabile cadourilor acordate salariaților la evenimente speciale, participanții la studiul EY au fost întrebați și dacă ar continua să acorde aceste beneficii în scenariul în care avantajele fiscale ar fi eliminate din legislație. Cei mai mulți respondenți (36%) au declarat că nu ar renunța la acordarea acestui beneficiu, dar salariații ar trebui să-și suporte singuri taxele salariale individuale aferente, în timp ce 28% au declarat că nu ar renunța să acorde beneficiile și angajatorul ar suporta toate taxele salariale, iar 26% au răspuns că ar renunța la acordarea acestui beneficiu. De asemenea, 77% dintre respondenți au declarat că vor acorda avantaje salariaților și cu alte prilejuri (1 Iunie, Crăciun, 8 Martie), 19% au spus că decizia depinde de bugetele disponibile și situația financiară a companiei, în timp ce restul de 4% au declarat că nu le vor oferi.

Beneficiile pe care angajatorii intenționează să le ofere în acest an ar fi, potrivit sondajului EY, în ordine: primele de Crăciun (22%), cadourile de 8 Martie acordate angajatelor (21%), cadouri de Crăciun pentru angajați, inclusiv tichete cadou (16%), cadouri de 1 Iunie pentru copiii angajaților (12%), cadouri de Crăciun pentru copiii salariaților (11%), vouchere de vacanță (6%), alte beneficii, precum tichete cadou pentru zilele de naștere ale salariaților, jumătate din al 13-lea salariu, produse ale companiei de Paște și Crăciun, decontare servicii turistice, prime de vacanță (5%), servicii de wellness (4%), tichete culturale (3%).

„În contextul modificărilor aduse Codului fiscal la începutul acestui an cu privire la taxarea beneficiilor salariale, respectiv introducerea de facilități fiscale suplimentare, dar și a unui plafon adițional neimpozabil pentru anumite venituri

salariale, de 33% din salariul lunar, este esențial ca angajatorii să-și reanalizeze politicile de beneficii, pe de-o parte, pentru a folosi toate stimulentele fiscale prevăzute de legislație, iar pe de altă parte, pentru a asigura o conformare fiscală deplină. Este important ca politicile companiilor să conțină reglementări clare privind obligațiile fiscale ale angajaților și angajatorului, după caz, în legătură cu beneficiile salariale primite de către salariați și despre documentele ce trebuie păstrate pentru a justifica tratamentele fiscale aplicate", spune **Claudia Sofianu, People Advisory Services Leader în cadrul EY România&Moldova și regiunea CESA**.

Conformarea voluntară a companiilor, posibilă înainte de demararea unei inspecții fiscale

Autor: Alina Andrei, Partener, Cabot Transfer Pricing

Cu rol mai degrabă punitiv până acum, inspecția fiscală a primit mai nou în procedura sa de derulare un pas premergător, care, odată pus în aplicare, ar putea permite companiilor să își diminueze riscurile și sancțiunile, dar și să evite potențiale dispute cu inspectorii ANAF. Este vorba despre reglementarea notificării pentru conformarea voluntară, procedură anterioară demarării unei inspecții fiscale, prin care companiile au posibilitatea să își corecteze, înainte de începerea efectivă a verificării, situația fiscală și aspectele pe care inspectorii urmează să le controleze.

ANAF a publicat recent procedurile și formularele necesare pentru conformarea voluntară a persoanelor juridice, măsură introdusă de doar câteva luni în Codul de procedură fiscală și care nu putea fi pusă în aplicare în lipsa unui ordin emis de Fisc care să detalieze concret modul de lucru în cadrul acestui mecanism.

Potrivit reglementărilor emise prin Ordinul ANAF nr. 420/2023, care a intrat deja în vigoare, înainte de selectarea companiilor pentru o inspecție fiscală, ANAF va trebui să trimită acestora o notificare de conformare, care să cuprindă riscurile identificate (declarații fiscale eronate, diferențe de taxe neplătite la stat, alte situații considerate problematice etc.) pentru a le acorda posibilitatea să își corecteze situația fiscală.

Notificările de conformare pot fi emise lunar, trimestrial, semestrial sau anual, în funcție de în funcție de perioada fiscală corespunzătoare impozitului, taxei ori contribuției la care se referă. În acest document trebuie detaliate elementele de risc fiscal identificate, perioadele impozabile, impozitele, taxele, contribuțiile aferente riscurilor identificate, estimarea impactului fiscal, dacă acesta poate fi cuantificat, și alte elemente relevante care pot conduce la reevaluarea situației fiscale de către compania vizată.

Tot în notificare trebuie precizată și o persoană de contact din cadrul ANAF pentru compania vizată, care va funcționa ca un responsabil de caz, cu care contribuabilul să poată ține legătură cu problemele fiscale identificate.

Contribuabilii vor avea 30 de zile după primirea notificării să facă demersurile necesare pentru a-și revizui situația fiscală – să depună declarații dacă acestea lipsesc, să corecteze eventuale declarații depuse eronat sau să achite diferențele de taxe identificate de ANAF.

Revizuirea situației fiscale nu duce neapărat la suspendarea

inspecției, pe care organele de control au în continuare dreptul să o demareze, dar cu siguranță poate contribui la diminuarea riscurilor și a expunerii fiscale pe care compania respectivă și-o asumă în cadrul verificării ulterioare.

Trebuie precizat că notificarea de conformare voluntară nu este considerată un act administrativ-fiscal, astfel că nu poate fi contestată în procedură administrativă ca restul documentelor de acest fel. Dacă o companie nu este de acord cu constatările din notificarea de conformare, are posibilitatea să înceapă un dialog cu responsabilul de caz sau să aștepte demararea verificării pentru a lămuri situațiile problematice direct cu inspectorii ANAF.

Oricum, după cele 30 de zile, responsabilul de caz reanalizează situația companiei notificate și, în funcție de demersurile făcute sau nu de contribuabil în această perioadă, decide dacă declanșează inspecția fiscală prin trimiterea unui aviz.

O procedură similară de conformare voluntară a fost aprobată de ANAF și pentru persoanele fizice, aceasta fiind reglementată prin Ordinul ANAF nr. 417/2023, deja aplicabil și el.

Procedurile pentru persoane fizice și juridice sunt similare în elementele lor esențiale, diferă doar anumite aspecte tehnice punctuale. La fel ca persoanele juridice, și persoanele fizice trebuie să primească, înainte de a fi supuse procedurii de verificare a situației fiscale personale, o notificare de conformare. În notificarea pentru persoane fizice sunt descriși indicatorii fiscali și patrimoniali care au condus la identificarea riscului de neconformare la declararea veniturilor impozabile, ANAF oferind în același timp și un număr de telefon de contact pentru un responsabil de caz din interiorul instituției, de la care contribuabilii pot obține informații suplimentare despre respectivele

constatări.

Și persoanele fizice au la dispoziție tot 30 de zile pentru a-și clarifica și revizui situația fiscală, având posibilitatea să stopeze demararea verificărilor ulterioare, dacă toate demersurile de corecție rezolvă problemele identificate de ANAF, iar inspectorii constată că respectivul contribuabil nu mai prezintă niciun risc fiscal.

Totuși, la fel ca și în cazul companiilor, posibilitatea ca verificarea fiscală să fie inițiată în ciuda eforturilor de conformare planează încă și asupra contribuabililor persoane fizice, remedierea aspectelor identificate de organele fiscale nefiind nicidecum o garanție că verificările vor fi automat oprite înainte de a mai începe.

Facilitățile fiscale din IT, extinse din iunie

Autor: Anda Diaconescu, Avocat Asociat, Biriș Goran SPARL

Ordinul comun nr. 20.463/3.964/967/1.415/2023 privind încadrarea în activitatea de creare de programe pentru calculator, intrat în vigoare în data de 1 iunie 2023, înlocuiește procedura inițială (intrată în vigoare în ianuarie 2023) de aplicare a scutirii de impozit pe venit pentru salariații din industria IT.

Prin Ordin se aduc modificări importante cu privire la extinderea sferei de aplicare a acestei facilități și asupra **altei categorii de salariați**. Dacă începând cu ianuarie 2023, scutirea de impozit pe venit a devenit aplicabilă și salariaților din instituțiile publice centrale, prin prezentul

ordin se extinde această facilitate și asupra salariaților din instituțiile publice locale.

De asemenea, Ordinul prevede că, **prin excepție**, în cazul instituțiilor publice, postul alocat desfășurării activității de creare de programe pentru calculator poate face parte și din categoria celor înființate în afara organigramei.

Mai mult decât atât, prin actul normativ **se extinde și lista actelor în baza cărora angajații din zona IT își desfășoară activitatea**. Astfel, pe lângă contractele individuale de muncă, rapoartele de serviciu și actele de detașare, lista include, începând cu 1 iunie 2023, și **actele de delegare**.

O altă modificare importantă o reprezintă extinderea facilităților asupra unor domenii noi de activitate.

Conform noilor reguli, pentru a beneficia de scutirea de impozit, **postul trebuie să facă parte dintr-un compartiment care are ca obiect de activitate cel puțin unul dintre următoarele domenii**, evidențiat în organigrama angajatorului: tehnologia informației şi a comunicațiilor, inteligență artificială și tehnologii digitale emergente, administrare fiscală în format electronic, baze de date, servicii de e-guvernare şi transformare digitală. Până la intrarea în vigoare a noilor prevederi (1 iunie 2023) postul trebuia doar să facă parte dintr-un compartiment specializat de informatică, evidențiat în organigrama angajatorului, cum ar fi: direcție, departament, oficiu, serviciu, birou, compartiment sau altele similare.

Din perspectiva regulilor de aplicare a facilităților, acestea se păstrează, de principiu. Astfel, în ceea ce îi privește pe operatorii ce activează în mediul privat, pentru a aplica regulile privind scutirea de impozit, aceștia trebuie să îndeplinească cumulativ următoarele reguli:

- trebuie să aibă unul dintre codurile CAEN prevăzute de lege (5821, 5829, 6201, 6202, 6209);

- să fi realizat în anul fiscal precedent și să fi înregistrat distinct în balanțele analitice venituri din activitatea de creare de programe pentru calculator destinate comercializării;
- veniturile înregistrate au o valoare care reprezintă cel puțin echivalentul în lei a 10.000 euro pentru fiecare angajat care beneficiază de scutirea de la plata impozitului pe venit.

În ceea ce îi privește pe angajați, aceștia trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- dețin o diplomă de licență obținută în urma finalizării unei forme de învățământ superior de lungă sau de scurtă durată sau în urma finalizării ciclului I de studii universitare de licență, eliberată de o instituție de învățământ superior acreditată, sau dețin o diplomă de bacalaureat şi urmează cursurile unei instituții de învățământ superior acreditate şi prestează efectiv una dintre activitățile prevăzute de lege;
- ocupă unul dintre posturile expres prevăzute de lege (în legătură cu crearea de programe de calculator);
- postul ocupat face parte dintr-un compartiment care are ca obiect de activitate cel puțin unul dintre următoarele domenii – tehnologia informației și a comunicațiilor, inteligență artificială şi tehnologii digitale emergente, administrare fiscală în format electronic, baze de date, servicii de e-guvernare şi transformare digitală.

În ceea ce-i privește pe angajatorii din sectorul public, pentru a putea aplica scutirea de impozit, ei trebuie să respecte, de principiu, aceleași condiții ca cei din mediul privat, instituțiile publice **fiind exceptate de la condiția referitoare la realizarea de venituri din crearea de programe pentru calculator**.

Vechile norme (stabilite prin Ordinul nr. 21813/2022) au fost

aplicabile inclusiv veniturilor obținute în mai 2023, în timp ce normele stabilite prin Ordinul nr. 20.463/2023 devin aplicabile începând cu veniturile obținute în luna **iunie 2023**.